

Invalidiliitto ry

Järjestöpäivät 4.2.2017

Kuntavaalit

Sote-uudistus

Laura Andersson, yhteiskuntasuhdejohtaja

Elina Akaan-Penttilä, lakimies

Keijo Kaskiaho, liittohallituksen 2. vpj, sote-johtoryhmän pj

Kuntavaalit 9.4.2017

- Kuntavaalitavoitteet
  - Paikallisyhdistysten tärkeä työ
  - Esteettömät lähipalvelut
  - Helppo liikkua
  - Oppiminen ja itsensä kehittäminen
  - Vammaisneuvostot
- Vinkkejä vaalitalaisuuden järjestäjälle -opas
- Nettisivut, IT ja YT

Aikataulu

2016	2017		2018	2019
<p>Sote-uudistuksen ja maakuntien perustamisen lakiluonnokset lausunnolle 8/2016</p>	<p>Maakuntalaki ja sote-järjestämislaki eduskunnalle 1-2/2017</p>	<p>Väliaikaishallinto alkaa valmistella toiminnan käynnistämistä 1.7.2017 alkaen</p>	<p>Ensimmäiset maakuntavaalit tammikuussa 2018 presidentin vaalien yhteydessä</p>	<p>Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyy uusille maakunnille 1.1.2019</p>
	<p>Valinnanvapautta sekä maakuntien muita tehtäviä koskevat lakiluonnokset lausunnolle 1/2017 ja esitykset eduskunnalle keväällä 2017</p>	<p>Monikanavaisen sote-rahoituksen yksinkertaistamista koskeva lakiesitys 2017 aikana</p>		<p>Valinnanvapautteen ja monikanava-rahoitukseen liittyvät lait voimaan 1.1.2019. Mahdollinen siirtymäaika.</p>

Aikataulu

2016

Sote-uudistuksen ja maakuntien perustamisen lakiluonnokset lausunnolle 8/2016

2017

Maakuntalaki ja sote-järjestämislaki eduskunnalle 1-2/2017

Valinnanvapautta sekä maakuntien muita tehtäviä koskevat lakiluonnokset lausunnolle 1/2017 ja esitykset eduskunnalle keväällä 2017

Väliaikaishallinto alkaa valmistella toiminnan käynnistämistä 1.7.2017 alkaen

Monikanavaisen sote-rahoituksen yksinkertaistamista koskeva lakiesitys 2017 aikana

2018

Ensimmäiset maakuntavaalit tammikuussa 2018 presidentin vaalien yhteydessä

2019

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyy uusille maakunnille 1.1.2019

Valinnanvapautteen ja monikanava-rahoitukseen liittyvät lait voimaan 1.1.2019. Mahdollinen siirtymäaika.

Aikataulu

2016	2017	2018	2019
<p>Sote-uudistuksen ja maakuntien perustamisen lakiluonnokset lausunnolle 8/2016</p> 	<p>Maakuntalaki ja sote-järjestämislaki eduskunnalle 1-2/2017</p> <p>Valinnanvapautta sekä maakuntien muita tehtäviä koskevat lakiluonnokset lausunnolle 1/2017 ja esitykset eduskunnalle keväällä 2017</p>	<p>Väliaikaishallinto alkaa valmistella toiminnan käynnistämistä 1.7.2017 alkaen</p> <p>Monikanavaisen sote-rahoituksen yksinkertaistamista koskeva lakiesitys 2017 aikana</p> 	<p>Ensimmäiset maakuntavaalit tammikuussa 2018 presidentin vaalien yhteydessä</p> <p>Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyy uusille maakunnille 1.1.2019</p> <p>Valinnanvapauteen ja monikanava-rahoitukseen liittyvät lait voimaan 1.1.2019. Mahdollinen siirtymäaika.</p>

Sote-uudistuksen käsittely liitossa

- Liittohallituksen nimeämä sote-johtoryhmä
pj Keijo Kaskiaho
- Liittohallituksen nimeämä sote-projektiryhmä
pj Laura Andersson
- Liittohallituksen säännöllinen informointi
- Maakunnallista vaikuttamista
- Maakuntakierros alkaen 18.2.
- Nettisisältöä tulossa
- Aihe esillä Invalidiliiton mediakanavissa
- Vaikuttamisen avuksi tiivistelmä ”7+1”

7+1 – Invalidiliiton näkemyksiä sote-uudistuksesta

3.2.2017

Sote- ja maakuntauudistus on toteutuessaan suurimpia hallinnon ja toimintatapojen uudistuksia, mitä Suomessa on tehty. Muutos koskettaa kaikkien kansalaisten palveluja ja se tulee vaikuttamaan merkittävästi myös vammaisten kansalaisten terveyspalveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen. Muutokset koskevat myös sosiaali- ja terveydenhuollon rahotusta, ohjausta ja verotusta. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ja muita alueellisia tehtäviä siirtyy maakunnille 1.1.2019. Invalidiliitto kokosi vammaisten kansalaisten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta keskeisimmät seikat.

1. Vammaisten perusoikeuksia on kunnioitettava ja vammaispalvelulakia noudatettava
Vammaisella asiakkaalla on lakisääteinen oikeus saada vammaispalvelulain mukaisia palveluita riippumatta maakunnan ja tuottajan välisestä sopimuksesta. Vammaiset ihmiset ovat mukana sääs-
tötalkoissa kuten muutkin. Vammaisen asiakkaan palveluita tuottavan palvelujärjestelmän on oltava
sekä eettisesti kestävä että kustannustehokas. Näin voidaan taata myös tulevaisuudessa vammaisille
ihmisille arjessa välttämättömät ja laissa turvatut yksilölliset palvelut.

2. Esteetön palveluympäristö on kaikille hyödyksi
Esteettömyys on kirjattava maakunnan tehtäväalaaan. Vammaiselle kansalaiselle vain esteetön palvelu
on saavutettavissa oleva palvelu. Esteettömät palvelut, niin sosiaali- ja terveydenhuollossa kuin muil-
lakin toimialoilla, edistävät kaikkien kansalaisten hyvinvointia.

3. Varmistetaan vammaisen asiakkaan osallisuus palveluprosessissa
Moderni teknologia voi olla portti osallisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Digitalisaatio auttaa
palvelujen muotoilemisessa ja sujuvoittaa ihmisten arkea. Tarjolla on kuitenkin oltava myös perintei-
sempiä tapoja hoitaa asioita. Vammaisten asiakkaiden pitää päästä osallistumaan oman hoitonsa ja
palveluiden suunnitteluun. Kokonaisvaltainen laadukas palvelu edellyttää toimivaa yhteistyötä asiak-
kaan ja sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Tietojärjestelmien tulee tukea tätä.

4. Huolehditään asiakasturvallisuudesta myös uudessa tuottamisjärjestelmässä
Nykyisen lupamenettelykäytännön korvaaminen palveluntuottajaksi rekisteröi-
asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palvelujen valvonta viranomaisen tah-
seen perustuva palvelutuotanto vahvistuu. Omavalvontaa
potilasturvallisuus taataan myös tulevaisuudessa
kokemusta ja erityisosaamista vammais-
ja tilanteista. Käytettävien lisä-

5. Valinnanvap

Elina Akaan-Penttilä

Lainsäädäntö velvoittaa erityiseen näkökulmaan vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseksi

- YK:n vammaissopimus
  - Sitoo laintasoisesti lainsäätäjää sekä eri politiikkasektoreita
  - Laaja-alainen syrjinnän kieltö
  - Vammaiset ihmiset otettava mukaan heitä koskevaan päätöksenteköön
- Perustuslaki
  - Yhdenvertaisuus, positiivinen erityiskohtelu sekä syrjinnän kieltö vammaisuuden perusteella
- Yhdenvertaisuuslaki
  - Vammaisuuden perusteella kohtuulliset mukautukset ja syrjinnän kieltö
- Vammaispalvelulaki
  - Velvoittaa vammaisen asiakkaan erityispalveluiden järjestämistä yksilölliset tarpeet huomioon ottaen

Valtio

Sote-linjakset: valtakunnallinen työnjako, aluerajat ylittävien tehtävien työnjako, tuotannon järjestämisen linjakset, laajakantoiset investoinnit, muut palvelujen saatavuuden edellyttämät toimet, tietohallinnon ja ICT:n ohjaus, maakuntien sopimuksellinen ohjaus

Muut yhteiset tukipalvelut

- Yhteishankinnat
- Asiantuntija-arviot maakunnan oman tuotannon laadusta, vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta suhteessa muihin tuotantotapoihin
- Toimitilapalvelut
- Henkilöstö- ja taloushallintopalvelut
- ICT-palvelut
- Tutkimuksen koordinaatiopalvelut
- Mahdolliset laite-
infrastruktuuripalvelut

Yhteinen ICT**Maakunnat**

- Sosiaali- ja terveydenhuolto
- Pelastustoimi
- Maakuntien liittojen tehtävät
- Alueelliset kehittämistehtävät ja elinkeinojen edistämisen tehtävät
- Ympäristöterveydenhuolto
- Alueiden käytön ohjaus ja suunnittelu
- Maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistäminen
- Maakunnalle lain perusteella annettavat muut alueelliset palvelut
- Maakuntien välinen yhteistyö

Sote-yhteistyöalueet

- keskitetyt tehtävät vaativimmissa palveluissa
- palvelurakenteen, investointien ja palveluiden yhteensovitus
- kehittäminen ja osaamiskeskukset, ensihoitokeskus, yhteistyötehtävät ja -foorumi
- yhteistyösopimus

Kunnat

- Lakisääteiset tehtävät - paikalliset tehtävät
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Paikallinen demokratia ja elinvoima
- Yleinen toimiala

Julkiset palveluntuottajat**Yksityiset palveluntuottajat****Kolmannen sektorin palveluntuottajat**

Sote -palveluiden järjestämistrakenteesta

- Maakuntastrategiassa täsmennetään asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- Maakuntastrategian osana on sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia
- Palvelustrategialla johdetaan maakunnan pitkän aikavälin sote-tavoitteet, kuten palveluntuottajilta hankittavien palveluiden vähimmäismäärät, kilpailutus
- Maakuntavaltuusto hyväksyy
- Maakunta antaa myös palvelulupauksen, ei oikeudellisesti sitova -> miten aiotaan toteuttaa?

Maakunnallinen vammaisneuvosto

- Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi
- Jäsenet valitaan maakunnan kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä
- Pyritään mahdollistamaan vammaisten henkilöiden vaikuttaminen maakunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla arvioidaan olevan merkitystä vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta -> tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen maakunnassa.

Valinnanvapaus

- Itsemääräämisoikeus ja yhdenvertaisuus
- Palveluiden tuottaminen erotettu järjestämisestä
- Maakunnan oma palvelutuotanto liikelaitoksen kautta, muutoin yhteistyössä muiden tahojen kanssa tai sopimuksin palveluntuottajien kanssa
- **Keinot valinnanvapauteen:**
- Sote -keskuksen valinta, yksittäinen palveluntuottaja -> maksuseteli
- Maakunnan liikelaitoksen valinta, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti erityisesti vanhus- ja vammaispalveluissa

Esteettömyys

- Sote -palvelujen toteuttamisessa on edistettävä esteettömyyttä
  - Esim tuottajalaissa edellytetään, että toimitilojen, toimintaympäristön ja välineiden käytössä ja suunnittelussa on otettava huomioon esteettömyys
- Yhdenvertainen osallisuus edellyttää fyysisen asumis- ja liikkumisympäristön esteettömyyttä ja tukee kuntien tehtävää terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä
  - Huomioitava myös liikenne, koulutus, työelämä ja kulttuuri sekä digitaalisten palveluiden saavutettavuus

HYTE = hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Kunnilla säilyy vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä
- Poikkihallinnollisuus eli hyte-tavoitteisiin pyritään yhdessä kunnan eri toimialojen kanssa
- Hyte-yhteistyö kunnassa toimivien eri yhteisöjen kanssa
- Yhteistyö maakunnan ja kunnan välillä

Järjestöt / Kolmas sektori

- Voivat toimia sote-palveluiden tuottajina julkisten palveluiden ja yritysten tuottamien palveluiden rinnalla
- Järjestöjen neuvonta kuntalaisille ja viranomaisille, mikä pohjautuu asiantuntijuuteen sekä vahvaan vertaistukitoimintaan ja kokemustietoon
  - Ei kuitenkaan saa korvata lakisääteisiä toimintoja
- Järjestöillä tärkeä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä sekä osallistumisen edellytysten tarjoajina
- Järjestöjen kautta mukaan maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun: osallisuus ja asiakaslähtöisyys!

Valvonta, ohjaus

- Maakunnan järjestämisvastuu ja velvollisuus seurata, että sen määrittelemät palvelukokonaisuudet, palveluketjut ja palveluintegraatio toteutuvat
- Palveluntuottajia sitoo
  - laki sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta
  - voimassaolevat muut lait ja säädökset
  - maakunnan ja palveluntuottajan väliset sopimukset vastuunjaosta
- Omavalvonta -> julkinen omavalvontasuunnitelma

Invalidiliiton maakunnalliset tavoitteet sote- ja maakuntauudistuksessa

Keijo Kaskiaho

Osallistuminen päätöksentekoon

- Vammaisten henkilöiden ja heitä edustavien järjestöjen tulee voida osallistua päätöksentekoon maakunta- ja soteuudistuksen jokaisessa vaiheessa
- Maakunnallisten vammaisneuvostojen nimellistä ja todellista toimivaltaa on vahvistettava
- Maakuntiin tulee asettaa yhdenvertaisuusasiamiehet seuraamaan ja ohjaamaan yhdenvertaisuuden toteutumista
- Yhdistysten toimintaedellytykset on turvattava (toimitilat, avustukset) hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä

Palvelujen järjestäminen ja hankinta 1/2

- Palvelut organisoitava asiakaslähtöisesti sekä varmistettava palvelustrategialla eri vaihtoehdot vammaisten henkilöiden palvelujen järjestämiseen
- Asiakkaiden kuulemista ja vaikutusmahdollisuuksia vammaisten henkilöiden palvelujen hankinnoissa tulee lisätä
- Toimiva integraatio vammaisten henkilöiden palveluissa on varmistettava
- Vammaisten henkilöiden palveluiden palveluohjausta ja neuvontaa tulee vahvistaa

Palvelujen järjestäminen ja hankinta 2/2

- Palvelut tulee tuottaa ja toimintakyky arvioida lähellä asiakasta, palveluntarpeen arviointi ja palvelusuunnittelu tulee tehdä asiakkaan kanssa moniammatillisesti (hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelma)
- Palveluiden on oltava esteettömiä ja helposti saavutettavia
- Apuvälineiden saanti yksilöllisen tarpeen mukaan on turvattava
- Maakunnan ja kunnan palveluiden rajapinta on rakennettava saumattomaksi
- Asiakasmaksut tulee olla kohtuullisia ja elämänmittaisissa palveluissa maksuttomia

Palvelujen tuottaminen

- Toimiva integraatio vammaisten henkilöiden palveluissa on varmistettava
- Palveluiden on oltava esteettömiä ja helposti saavutettavia
- Kokemusasiantuntijuutta ja vertaistukea on vahvistettava osana hoito- ja palveluprosesseja
- Digitalisten palvelujen lisäksi oltava mahdollisuus henkilökohtaiseen palveluun
- Asiakkaita tulee kuulla palveluiden omavalvonnassa

Seurantatiedon kerääminen

- Maakuntiin tulee asettaa yhdenvertaisuusasiamiehet seuraamaan ja ohjaamaan yhdenvertaisuuden toteutumista
- Vammaisten henkilöiden hyvinvointitiedon keräämistä tulee kehittää >hyvinvointikertomuksiin vammaisindikaattorit
- Vammaispalvelujen vaikuttavuuden mittaamista tulee kehittää

Kiitos mielenkiinnostanne!

